

Regelrådets uppgift är att granska och yttra sig över kvaliteten på konsekvensutredningar till författningsförslag som kan få effekter av betydelse för företag.

Justitiedepartementet

Yttrande över Säkrare tivoli (SOU 2025:40)

Regelrådets ställningstagande

Regelrådet bedömer att konsekvensutredningen inte uppfyller kraven i förordningen (2024:183) om konsekvensutredningar.

Motivering till Regelrådets ställningstagande

Regelrådet bedömer att konsekvensutredningen inte uppfyller kraven, eftersom centrala uppgifter för att bedöma företagens konsekvenser saknas eller är otillräckligt redovisade. Remissen anger endast på övergripande nivå att såväl stora som mindre företag påverkas, men redovisar varken antal eller storleksfördelning av berörda företag. Vidare kvantifieras inte kostnaderna: underlaget beskriver "något ökade" kostnader och att kravet på montagebesiktning främst påverkar ambulerande tivolin, men utan belopp eller fördelning mellan olika företagstyper och affärsmodeller. Remissen saknar också analys av konkurrens effekter och om särskild hänsyn kan tas till små och medelstora företag, liksom överväganden om undantag eller andra åtgärder för att begränsa kostnaderna. Därtill saknas en beskrivning av hur och när förslagets effekter ska följas upp och utvärderas.

Samtidigt noterar Regelrådet att remissen på ett godtagbart sätt redovisar EU-rättslig bakgrund, ikraftträdandet samt att informationsinsatser till företag behöver genomföras; dessa förhållanden förändrar inte helhetsbedömningen att underlaget inte ger ett tillräckligt beslutsstöd om konsekvenserna för företagen.

Innehållet i förslaget

Förslaget innebär att en ny lag införs som reglerar besiktning och tillsyn av tivolianordningar och att förordningen om besiktning av tivolianordningar upphävs i samband med den föreslagna lagens ikraftträdande. Förslaget innebär att de grundläggande säkerhetskraven och bestämmelserna avseende tillsyn av tivolianordningar samlas i en författning. Lagen ska tillämpas på personförande och personbärande anordningar för nöjesändamål (tivolianordningar).

Förslaget innebär också att tillsynsansvaret för tivolianordningar överförs från Polismyndigheten till Konsumentverket. Därutöver föreslås krav på systematiserad dokumentation, riskbedömning samt montagekontroll och montagebesiktning för anordningar som ned- och återmonteras eller flyttas (vilket i första hand träffar ambulerande tivolin).

Den föreslagna lagen föreslås träda i kraft den 1 januari 2027. Genom lagen upphävs förordningen (1993:1634) om besiktning av tivolianordningar.

Bedömning av delasppekter

Problembeskrivning och syftet med förslaget

Förslagsställaren anger att den nuvarande regleringen för besiktning och tillsyn av tivolianordningar inte är tillräckligt ändamålsenlig. Bland annat beskrivs att ansvarsfördelningen mellan Polismyndigheten och Konsumentverket är oklar, vilket försvårar tillsynen och riskerar att brister i säkerheten inte upptäcks i tid.

Utredningen uppger att det råder osäkerhet kring om produktsäkerhetslagen är tillämplig på tivolianordningar och att varken Polismyndigheten eller Konsumentverket har tillämpat lagen på området, vilket medför behov av tydligare reglering. Detta påverkar både säkerheten för användarna och företagens möjlighet att följa lagkraven korrekt.

I remissen anges även att olyckor med allvarliga personskador inträffat till följd av bristande kontroller och otydlig dokumentation, vilket ytterligare visar att den nuvarande regleringen inte gett tillräckligt skydd. Detta har förstärkt behovet av en tydligare ansvarsfördelning och stärkt offentlig tillsyn.

Enligt utredningen är syftet att säkerställa efterlevnad av relevanta säkerhetsstandarder genom krav på besiktning, tydliggörande av verksamhetsutövarens ansvar (inklusive dokumenterat systematiskt säkerhetsarbete) och offentlig tillsyn. Enligt utredningen ansvarar den som tillhandahåller tivolianordningar för att de är säkra och besiktigade, besiktning utförs av ackrediterade kontrollorgan och Konsumentverket utövar tillsyn; genom att samla både säkerhetskrav (inklusive besiktning) och tillsyn i en och samma lag blir regelverket enklare och tydligare och kan förväntas bidra till en förenklad regeltillämpning.

Regelrådet konstaterar att syftet med att förändra regleringen är tillräckligt beskrivet.

Regelrådet finner att beskrivningen av problem och syfte är godtagbar.

Konsekvenser om ingen åtgärd vidtas

I remissen framgår att om ingen åtgärd vidtas skulle nuvarande brister i regelverket för tillsyn och besiktning av tivolianordningar bestå. Enligt förslagsställaren riskerar detta att leda till fortsatt otydliga ansvarsförhållanden mellan Polismyndigheten och Konsumentverket, vilket kan försvåra en effektiv och samordnad tillsyn och innebära att allvarliga säkerhetsbrister inte upptäcks i tid. Därmed kan risker för olyckor och skador för allmänheten kvarstå.

Vidare anges i underlaget att verksamhetsutövare även fortsättningsvis skulle sakna tydliga krav på dokumentation, drift och underhåll. Detta kan skapa osäkerhet om rättsliga skyldigheter och försvåra företagens möjlighet att planera och genomföra sitt säkerhetsarbete på ett långsiktigt sätt.

Regelrådet bedömer att förslagsställaren har lämnat en tillräcklig redovisning av vilka konsekvenser som kan uppstå om ingen åtgärd vidtas. Beskrivningen omfattar både risker kopplade till fortsatt oklara ansvarsförhållanden och bristande tillsyn, samt påverkan på verksamhetsutövares förutsättningar att uppfylla sina skyldigheter. Regelrådet konstaterar att dessa konsekvenser är beskrivna på ett sätt som gör det möjligt att förstå behovet av förändringar.

Det hade varit önskvärt att en vidare beskrivning av hur nollalternativet skulle påverka företagen hade inkluderats i konsekvensutredningen.

Regelrådet finner trots allt att beskrivningen av konsekvenser av om ingen åtgärd vidtas är godtagbar.

Alternativa lösningar

Förslagsställaren redovisar i remissen att utredningen inte har analyserat alternativa lösningar, eftersom uppdraget uttryckligen avsåg att ta fram ett förslag där säkerhetsansvaret flyttas till Konsumentverket. Detta innebar enligt utredningen att andra möjliga ansvarsmodeller i praktiken inte prövades förutsättningslöst.

Det framgår dock att utredningen kortfattat övervägt vissa alternativa lösningar utanför huvuduppdraget. Bland annat nämns kommuner eller regioner som möjliga tillsynsansvariga, samt Boverket eller Arbetsmiljöverket. Dessa alternativ ansågs dock inte lämpliga på grund av behovet av en sammanhållen och enhetlig tillsyn på nationell nivå. Utöver detta diskuterades även att låta Polismyndigheten fortsatt ha huvudansvar, kompletterat med förtydligande riktlinjer eller föreskrifter. Denna lösning bedömdes av utredningen som otillräcklig för att långsiktigt uppnå hög säkerhetsnivå.

Regelrådet bedömer att förslagsställaren har haft begränsade möjligheter att beskriva alternativa lösningar på grund av vad uppdraget innebär.

Regelrådet finner att beskrivningen av alternativa lösningar är godtagbar.

Berörda företag

Förslagsställaren anger att regleringen främst berör företag som tillhandahåller tivolianordningar, inklusive stationära nöjesparker och kringresande tivoliverksamheter samt företag som är ackrediterade att besiktiga sådana anordningar. Dessa företag påverkas av krav på besiktning, dokumentation/egenkontroll och ett tydliggjort säkerhetsansvar samt offentlig tillsyn. Förslagsställaren uppger att antalet företag i branschen är begränsat, men redovisar inga exakta uppgifter om antal och företagsstorlek. Inte heller framgår fördelningen mellan stationära och mobila anläggningar i kvantitativa termer.

Regelrådet konstaterar att förslagsställaren har identifierat vilka typer av företag som påverkas, men inte i tillräcklig grad har beskrivit dem.

Regelrådet finner att beskrivningen av berörda företag är bristfällig.

Förslagets effekter för företagens kostnader och intäkter

Enligt remissen medför förslaget ökade kostnader för företag som bedriver tivoliverksamhet. Det anges att en sanktionsavgift ska kunna utdömas till följd av överträdelse mot särskilt angivna bestämmelser i produktsäkerhetslagen. Denna sanktionsavgift ska uppgå till lägst 5 000 kronor och högst 5 000 000 kronor, men får inte överstiga 10 procent av näringsidkarens årsomsättning. Remissen anger ökade kostnader kopplade till internt säkerhetsarbete, administrativa kostnader i samband med tillsyn samt besiktningar. Förslagsställaren uppger att ambulerande tivolin bedöms påverkas främst, eftersom montagekontroll ska göras vid varje montering och montagebesiktning ska ske genom oanmält besök inom ett år.

Konsekvensutredningen kvantifierar inte kostnaderna utan beskriver dem på en övergripande nivå som 'något ökade'; montagebesiktning bedöms främst påverka ambulerande tivolin.

Regelrådet anser att kostnadsposter är redovisade men noterar att totalbelopp för mikro-, små- och medelstora företag saknas.

Regelrådet konstaterar att remissen redovisar vissa potentiella kostnader för företagen, men att dessa inte har kvantifierats eller analyserats närmare. Förslagsställaren uppger att ambulerande tivolin får större kostnadsökningar i förhållande till permanenta tivolin, men hur stor påverkan är har inte uppskattats genom beskrivning av kostnader eller verksamhet. Det hade varit behövligt att analys och beskrivning hade gjorts av om i vilken grad och på vilket sätt kostnader påverkar olika företagskategorier och affärsm modeller (exempelvis stationära i jämförelse med ambulerande).

Regelrådet finner att beskrivningen av förslagets effekter för företagens kostnader och intäkter är bristfällig.

Påverkan på konkurrens, särskilda hänsyn till små och medelstora företag

Påverkan på konkurrens

Förslagsställaren anger att reglerna ska tillämpas på både stationära och ambulerande verksamheter och att kravet på montagebesiktning i första hand träffar ambulerande tivolin. Enligt remissen kan en väl fungerande tillsyn förbättra förutsättningarna för en sund konkurrens. Någon bedömning av eventuella konkurrenseffekter mellan företag av olika storlek redovisas inte i remissen. Inte heller görs någon analys av hur mindre aktörer särskilt drabbas av kostnadsökningar och vilka konsekvenser detta ger för företagen.

I remissen uppges att kravet på montagekontroll vid varje montering och montagebesiktning bedöms främst påverka ambulerande tivolin. Det framgår inte om detta kan leda till konkurrensnackdelar för vissa företag eller påverka konkurrensförhållandena i branschen.

Regelrådet konstaterar att även om reglerna är lika för företag kan deras påverkan vara olika stor hos olika företag beroende på unika förutsättningar. Därmed kan det även leda till olika påverkan på konkurrensförutsättningar. Det saknas en analys av hur de ökade kostnaderna för montagekontroller kan få olika påverkan på små respektive stora företag eller mellan ambulerande och stationära verksamheter, vilket kan påverka konkurrensförhållandena i praktiken. Regelrådet bedömer att det skulle ha varit behövligt att förslagsställaren hade analyserat hur de ökade kostnaderna för ambulerande verksamheter kan påverka konkurrensförhållandena i branschen.

Regelrådet finner att beskrivningen av påverkan på konkurrens är bristfällig.

Särskilda hänsyn till små och medelstora företag

I remissen framgår att förslaget bedöms påverka såväl stora som mindre företag i tivolibranschen. Någon särskild konsekvensanalys för små och medelstora företag redovisas inte. Vidare redovisas inga undantag, förenklade krav eller andra lättnader riktade till mindre verksamheter.

Regelrådet konstaterar att förslagsställaren inte har analyserat eller motiverat om särskilda lättnader hade kunnat införas för små och medelstora företag. Det saknas också en

bedömning av om regelverket kan påverka dessa aktörer oproportionerligt i förhållande till större företag. Frånvaron av sådana uppgifter försvårar Regelrådets möjlighet att bedöma förslagets konsekvenser för små- och medelstora företag.

Regelrådet finner att beskrivningen av om särskild hänsyn kan tas till små och medelstora företag är bristfällig.

Åtgärder för att begränsa förslagets kostnader och andra effekter

Förslagsställaren redovisar inte några specifika åtgärder som syftar till att begränsa de administrativa eller ekonomiska konsekvenserna för företagen. Det framgår inte heller om det övervägts möjligheter till anpassade övergångsregler, stödinsatser eller andra åtgärder för att minska förslagets påverkan på företagen.

Regelrådet konstaterar att förslagsställaren inte beskrivit några initiativ för att mildra kostnader eller andra konsekvenser för företagen. Det saknas också en analys av om sådana begränsande åtgärder hade kunnat införas eller motiverats för att underlätta för berörda företag.

Regelrådet finner att beskrivningen av åtgärder för att begränsa förslagets kostnader och andra effekter är bristfällig.

Särskild hänsyn till tidpunkt för ikraftträdande och behov av speciella informationsinsatser

I remissen framgår att förslaget planeras träda i kraft den 1 januari 2027. Det föreslås att tidpunkten för införandet ska ske vid årsskiftet med hänvisning till att det ska ge goda förutsättningar för verksamheter i tivolibranschen att anpassa sig och inte störa verksamheten under sommarsäsongen. Remissen anger att tillsynsmyndigheten behöver genomföra information till företag om gällande regler. Någon detaljerad plan för utbildnings- eller vägledningsinsatser redovisas inte och särskilda övergångsbestämmelser bedöms i övrigt inte behövas.

Regelrådet konstaterar att förslagsställaren har analyserat om tidpunkten för ikraftträdande är lämplig utifrån företagets behov av förberedelsetid och säsongsbetonade verksamhet.

Regelrådet finner att beskrivningen av särskild hänsyn till tidpunkt för ikraftträdande och behov av speciella informationsinsatser är godtagbar.

Hur och när konsekvenserna av förslaget kan utvärderas

Remissen redovisar ingen särskild uppföljnings- eller utvärderingsplan för den föreslagna regleringen – ingen tidpunkt, metod, indikatorer eller ansvarig aktör anges. Regelrådet konstaterar att förslagsställaren inte har redovisat någon plan för hur förslagets konsekvenser för företagen ska följas upp eller utvärderas.

Regelrådet finner att beskrivningen av hur och när konsekvenserna av förslaget kan utvärderas är bristfällig.

Förslagets överensstämmelse med EU-rätten och om förslaget går utöver minimikraven

Remissen beskriver att produktsäkerhetsdirektivet har ersatts av produktsäkerhetsförordningen. Förordningen kräver att varje medlemsstat utser en marknadskontrollmyndighet, vilket föranleder anpassningar i svensk reglering. Remissen anger att Europastandarden för tivolianordningar inte är en harmoniserad standard enligt EU-rätten.

Regelrådet konstaterar att förslagsställaren har angett att förslaget inte grundas på EU-rättsliga krav och inte heller går utöver några sådana minimikrav. Regelrådet bedömer att denna redovisning är tillräcklig för att förstå förslagets förhållande till EU-rätten.

Regelrådet finner att beskrivningen av förslagets överensstämmelse med EU-rätten och om förslaget går utöver minimikraven är godtagbar.

Övrigt av relevans för ärendet eller Regelrådets bedömning

Inget övrigt av relevans finns att anföra i ärendet.

Regelrådet behandlade ärendet vid sammanträde den 20 augusti 2025.

I beslutet deltog Anna-Lena Bohm, ordförande, Helena Fond, Hans Peter Larsson, Roland Sigbladh och Lars Silver.

Ärendet föredrogs av Anna Nilsson.

Anna-Lena Bohm
Ordförande

Anna Nilsson
Föredragande